

права України мають становити вчення національної та зарубіжної філософської, економічної, екологічної, аграрної, біологічної, юридичної та інших доктрин про взаємозв'язок землі, людини, суспільства і природи, про дію об'єктивних законів природи, економіки, суспільства, а також про використання землі як основи економічного, соціального, державно-правового, демографічного, духовного, культурного розвитку народу та збереження землі і довкілля. У органічному взаємозв'язку земля – людина – природа виняткова роль належить землі, оскільки особливості землі як об'єкта правового регулювання суспільних відносин зумовлені її об'єктивними фізичними ознаками і функціями, які вона виконує в природі, економіці, суспільстві, а також суб'єктивними юридичними властивостями, які визначають її як об'єкт земельного права.

Використані джерела:

1. Методологічні засади розвитку екологічного, земельного, аграрного та господарського права / за ред. Ю.С. Шемшученка.-Т. 4. // Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. – Х.: Право, 2008 – 480 с.

2. Мунтян В.Л., Носік В.В., Беяневич О.А. Земельне, аграрне, екологічне, господарське право у правовій системі України // Право України. – 2010. - №2 – С. 287-292.

3. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. – Х.: Право, 2008

Статівка А.М.

доктор юридичних наук,

професор кафедри земельного та аграрного права

Національний університет

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКИ АГРАРНОГО ПРАВА

В науці аграрного права проблемам державної підтримки (протекціонізму) сільського господарства присвячена значна кількість робіт. Разом з тим, серед методів державного регулювання аграрних відносин, зобов'язання державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, на відміну від податкових, страхових, договірних зобов'язань, в правовому сенсі є невизначеними. Внаслідок цього відсутнє і не отримало легального визначення поняття «державна підтримка сільського господарства» у тексті Закону України від 24 червня 2004 р. «Про державну підтримку сільського господарства» [1]. Тому державна підтримка сільського господарства як система заходів (механізмів) представниками науки аграрного права визначається індивідуально [2, 3, 4, 5] та ін.

Аналіз висловлених думок, існуючих поглядів щодо вищезазначеного в аграрно-правовій науці заводить як до «широкого» розуміння державної підтримки сільського господарства, що не дозволяє вирішити проблеми належного правового забезпечення, так і до «вузького» розуміння, яке пов'язує тільки з економічними заходами державної підтримки сільського господарства. Усунення невизначеності в поглядах на методи, як зобов'язання державної підтримки, може бути здійснено шляхом розгляду механізму правового впливу на відносини державної підтримки (протекціонізму) суб'єктів аграрного виробництва, оскільки «впливають не самі правові норми, а механізм тієї або іншої природи, яка використовує ці норми»[5, с.10].

Звертає увагу те, що більшість вчених механізм державної підтримки характеризують надмірною складністю, наявністю багатьох суб'єктів, необхідністю узгодження ними складних відносин.

При всій різноманітності методів (як зобов'язань) державного регулювання аграрних відносин, доцільно виділити податкові, договірні, зобов'язання державної підтримки, які в сукупності є складними. В даному випадку «зобов'язання державної підтримки» доцільно розглядати: по-перше, як правове забезпечення економічного способу, в основі якого

знаходиться безоплатна передача державних коштів суб'єктам аграрного виробництва; по-друге, як складний економіко-правовий механізм регулювання економічних відносин за участю держави, найбільш вигідних для суб'єктів аграрного виробництва у порівнянні з тими, які пропонуються ринком.

Значною визначеністю з позиції правової регламентації зобов'язань державної підтримки суб'єктів аграрного виробництва наділений Закон України від 21 червня 2004р. «Про державну підтримку сільського господарства України», який із систем зобов'язань державної підтримки закріпив тимчасову бюджетну дотацію (ст.8), бюджетну тваринницьку дотацію (ст.15), товарні інтервенції (ст.6), фінансову інтервенцію (ст.7), страхування сільськогосподарської продукції (капітальних активів) (ст.10), державні заставні закупівлі зерна (ст.12), кредитну субсидію (ст.13). Наведене свідчить про наявність складних зобов'язань. Разом з тим, правову регламентацію такої моделі відносин законодавець тільки намітив. Такий підхід також вбачається в розділі III Закону України від 19 червня 2003 р. «Про фермерське господарство» [6], в Законі України від 15 грудня 1993 р. «Про племінну справу у тваринництві» (в редакції від 21.12.1999р.), в Законі України від 26 грудня 2002 р. «Про насіння і садивний матеріал» та ін.

Оскільки зобов'язання державної підтримки сільського господарства не мають належної правової регламентації, що не дозволяє закріпити нормами аграрного права оптимального поєднання інтересів держави, суспільства, сільськогосподарських товаровиробників, то складні зобов'язання, які включають методи державної підтримки в якості зобов'язання – компонента, не можуть ефективно використовуватися через відсутність правового закріплення оптимального інтересу суб'єктів аграрного виробництва і інших учасників аграрних відносин.

Викладене вимагає від представників аграрно-правової науки, виходячи із побудови інститутів цивільно-правових, податкових, страхових, запропонувати власну ієрархію інститутів зобов'язань державної підтримки суб'єктів сільського господарства, що є предметом дослідження аграрно-правової науки.

Перелік використаних джерел:

1. Про державну підтримку сільського господарства України [Текст]: Закон України від 27.06.2004р. № 1877-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. - №49. – Ст.527.
2. Быстров, Г.Е. Правовые проблемы земельной и аграрной реформ в зарубежных странах: теория, практика, итоги, перспективы / Г.Е. Быстров. – Мн.: БГЭУ, 2001. – 211 с.
3. Козырь М.И. Государственная поддержка сельского хозяйства. Специфика государственной поддержки крестьянских (фермерских) хозяйств // Предпринимательская деятельность в сельском хозяйстве России. Правовые вопросы. – М.: ИГП РАН. 1998. – С. 77-92.
4. Сафонов І.П. Правові проблеми державної підтримки сільськогосподарських виробників [Текст] / І.П. Сафонов // Право України. – 2005. - №6. – с.55.
5. Львов Д.С. Предисловие [Текст] Д.С. Львов // Круглова Н.Ю. Хозяйственное право. – М.: Рус. Деловая лит., 1998. - С. 8-10.
6. Про фермерське господарство [Текст]: Закон України від 19.06.2003р. № 973-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. - №45. – Ст.363.